

Lag om skydd mot olyckor i kommunen 2004

– en uppföljning av införandet av lagen

Räddningsverkets kontaktperson
Björn Johansson, Tillsynsavdelningen, telefon 054-13 52 37

För ett säkrare samhälle

Räddningsverkets uppdrag är att arbeta med olycks- och skadeförebyggande åtgärder för att skydda människors liv, säkerhet och hälsa. Vidare arbetar vi för att förhindra och begränsa skador på egendom och miljö. Målet är att antalet olyckor ska minska och att konsekvenserna ska minimeras genom ett systematiskt säkerhetsarbete och effektiva förebyggande åtgärder.

Ingen enskild aktör råder själv över säkerhetsfrågorna utan det krävs att vi tillsammans utvecklar säkerhetsarbetet. Vår ambition är att åstadkomma ett effektivt säkerhetsarbete genom ett gemensamt lärande från skador och tillbud.

En förutsättning för ett säkerhetsarbete som leder till ständig förbättring är faktaunderlag och analyser av olycks- och skadeutvecklingen. Räddningsverket tillhandahåller därför ett antal statistiska produkter som finns på Räddningsverkets hemsida www.srv.se .

Innehållsförteckning

1	Räddningsverkets tillsynsområde.....	5
2	Inledning.....	7
3	Tillsyn över brandskyddet.....	9
3.1	Bestämmelser	9
3.2	Redovisning	12
3.3	Slutsatser och bedömning	15
4	Skriftlig redogörelse för brandskyddet.....	17
4.1	Bestämmelser	17
4.2	Redovisning	18
4.3	Slutsatser och bedömning	23
5	Rengöring och brandskyddskontroll	25
5.1	Bestämmelser	25
5.2	Redovisning	28
5.3	Slutsatser och bedömning	34
6	Övriga preciserade skyldigheter.....	36
6.1	Bestämmelser	36
6.2	Redovisning	38
6.3	Slutsatser och bedömning	41
7	Personal	42
7.1	Redovisning	42
7.2	Slutsatser och bedömning	46
	Bilaga: Årsuppföljning 2004 -frågor till kommunerna	47

1 Räddningsverkets tillsynsområde

Räddningsverket har ett centralt tillsynsansvar över efterlevnaden av *lagen (2003:778) om skydd mot olyckor* och med stöd av denna meddelade föreskrifter. *Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor* ersätter från och med den 1 januari 2004 *räddningstjänstlagen (1986:1102)*.

I fråga om den statliga räddningstjänstens olika grenar utövas tillsynen av den myndighet som svarar för räddningstjänsten. Rikspolisstyrelsen svarar för tillsynen över fjällräddningstjänsten. Räddningsverket utövar tillsynen över frågor som rör länsstyrelsernas planläggning av räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärntekniska anläggningar och planläggningen av saneringen efter sådana utsläpp. Räddningsverket svarar också för tillsynen över frågor som rör samordningen mellan den statliga räddningstjänstens olika grenar.

Räddningsverket är även central tillsynsmyndighet enligt *lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor* (Sevesolagen), *lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor* samt svarar för tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om säkerhetsrådgivare i *lagen (1982:821) om transport av farligt gods*.

Enligt ett särskilt regeringsuppdrag svarar även räddningsverket för tillsyn och kontroll över att förpliktelserna enligt alarmeringsavtalet mellan svenska staten och SOS Alarm AB uppfylls.

2 Inledning

För nionde året i rad sammanställer Räddningsverket vissa delar av kommunernas verksamhet inom räddningstjänstområdet. I sammanställningen ingår uppgifter från landets samtliga kommuner¹.

Årsuppföljningen omfattar verksamhetsåret 2004 och är den första som genomförs med utgångspunkt från bestämmelser i *lagen (2003:778) om skydd mot olyckor* (LSO).

Länsstyrelserna, som inom länen utövar tillsynen över efterlevnaden av LSO och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, genomför, i samverkan med Räddningsverket, en årlig uppföljning av kommunernas tillämpning av vissa bestämmelser i lagen. Inhämtningen av uppgifter till denna årsuppföljning har skett i ett webbaserat system och är, för att uppgifterna ska vara jämförbara över tid, utformade på liknande sätt som för tidigare år enligt då gällande lagstiftning. Det som redovisas i denna rapport är bara en del av de uppgifter som finns tillgängliga. På http://www.raddningsverket.se/Templates/SRV_FileListing____5482.aspx finns alla uppgifter från årsuppföljningen tillgängliga i excelmiljö.

Syftet med rapporten ”*Lag om skydd mot olyckor i kommunen 2004 – en uppföljning av införandet av lagen*” är att förmedla en nationell bild över den kommunala verksamheten inom området. Nyttan av denna nationella bild varierar beroende på vem som läser rapporten eller tar del av de uppgifter som ligger till grund för rapporten. En kommun kan exempelvis använda uppgifterna för det gångna året till att jämföra sig med andra liknande kommuner. Länsstyrelserna kan använda årsuppföljningen som ett underlag i sin planering av tillsynsverksamheten gentemot kommunerna. För Räddningsverket, i sin roll som central tillsynsmyndighet för bl.a LSO, är årsuppföljningen av stor vikt. Den förser myndigheten med en bild över verksamheten i kommunerna som kompletterar de intryck som erhålls i det dagliga arbetet och som kan ligga till grund för åtgärder eller för verksamheten i övrigt.

Redovisade uppgifter är av kvantitativ art och är ett underlag som vid utvärderingar och bedömningar måste kompletteras med annan information, bl. a om verksamhetens kvalitativa innehåll.

¹ Med kommun avses i denna rapport en enskild kommun eller ett kommunalförbund som svarar för de uppgifter som åligger en kommun enligt *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor*.

2004 var för övrigt ett speciellt år inom räddningstjänstområdet då räddningstjänstlagen som reglerat verksamheten sedan 1986 ersattes av LSO. En övergång från en lagstiftning till en annan går givetvis inte obemärkt förbi utan påverkar verksamheten i varierande omfattning. Detta faktum bör man ha i åtanke vid läsningen av denna rapport.

Rapporten kommer att behandla följande delområden:

- Tillsyn över brandskyddet
- Skriftlig redogörelse över brandskyddet
- Rengöring och brandskyddskontroll
- Övriga preciserade skyldigheter
- Personal

Den sista punkten personal har ingen direkt koppling till LSO men behandlas ändå i rapporten då detta är en viktig förutsättning för den verksamhet som bedrivits under det gångna året.

I Sverige finns det 290 kommuner. 108 av dessa samarbetar inom räddningstjänstområdet i kommunalförbund. Det finns 30 kommunalförbund. Detta ger 212 s.k räddningstjänstkommuner. Gästrike Räddningstjänstförbund och Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund har dock lyft ut sotningsverksamheten från samarbetet och redovisar de uppgifterna kommunvis. På de ställen i rapporten där denna verksamhet avhandlas redovisas således uppgifter från 219 kommuner.

3 Tillsyn över brandskyddet

Här följer en redovisning av delområdet Tillsyn över brandskyddet. Delområdet omfattar den tillsyn över brandskyddet kommunen bedrivit gentemot den enskilde enligt LSO.

Redovisningen har följande struktur:

- **Bestämmelser Tillsyn över brandskyddet**, kort redogörelse för gällande bestämmelser.
- **Redovisning Tillsyn över brandskyddet**, redovisning av verksamheten 2004.
- **Slutsatser och bedömning Tillsyn över brandskyddet**, slutsatser, bedömning och kommentarer kring resultatet.

3.1 Bestämmelser - Tillsyn över brandskyddet

2004 var ett speciellt år. *Räddningstjänstlagen (1986:1102)* ersattes med *lag (2003:778) om skydd mot olyckor* vilket innebar förändringar för kommunens tillsyn över brandskyddet gentemot den enskilde. Tillsynen över brandskyddet enligt den gamla lagstiftningen var reglerad på följande sätt:

- *”Brandsyn skall avse kontroll av brandskyddet vid byggnader eller anläggningar som bestämts av regeringen eller den myndighet som regeringen utser. En myndighet som utövar tillsyn enligt 54 § kan besluta om brandsyn också i andra fall. Brandsyn skall förrättas av särskilda brandsyneförrättare som utses av den kommunala nämnden.”*

Räddningstjänstlag (1986:1102) 16 §

- *”Regelbunden brandsyn skall förrättas i fråga om*

1. *industri- och anläggningar*
2. *flygplatser*
3. *hamnar*
4. *...”*

Räddningstjänstförordning (1986:1107) 16 §

Till detta var en föreskrift kopplad som angav hur ofta brandsynen skulle genomföras. När och var brandsynen skulle genomföras var således relativt detaljreglerat.

I och med LSO minskas detaljregleringen. Systemet med regelbunden brandsyn har ersatts med en ny ordning. Tillsynen regleras på följande vis:

”Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av en kommun inom kommunens område och av länsstyrelsen inom länet. Statens räddningsverk eller, i fråga om statlig räddningstjänst, den myndighet som regeringen bestämmer, utövar den centrala tillsynen.”

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 5 kap. 1 §

Den kommunala tillsynen över brandskyddet syftar till att kontrollera huruvida den enskilde lever upp till de krav som ställs i 2 kapitlet 2 § i lag (2003:778) om skydd mot olyckor:

”Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.”

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap. 2 §

I och med den minskade detaljregleringen finns nu möjligheter för varje kommun att utforma sin tillsynsverksamhet efter de lokala förutsättningarna i mycket högre utsträckning än innan. Ett nytt verktyg till deras hjälp är den skriftliga redogörelse över brandskyddet² som vissa typer av verksamheter är skyldiga att lämna in till kommunen.

² Vad skriftlig redogörelse för brandskyddet är förklarar mer ingående i nästa kapitel

Lagstiftarens intentioner med övergången från systemet med regelbunden brandsyn till nuvarande ordning är följande:

- Kommunernas tillsyn över brandskyddet skall bli effektivare. Ordningen med regelbunden brandsyn upplevdes av många som ineffektiv och alltför resurskrävande. Tanken med det nya systemet är att tillsynen över brandskyddet ska bli behovsstyrd och möjliggöra för kommunerna att använda sina resurser på ett effektivare sätt. De skriftliga redogörelserna skall utgöra en del av underlaget för tillsynsverksamheten.
- Den enskildes ansvar skall förtydligas. Tidigare hade de regelbundna brandsynerna ibland gett intrycket att det var kommunen och inte den enskilde som var ansvarig för brandskyddet. Detta vill lagstiftaren komma ifrån med kravet på skriftlig redogörelse.

Under 2004 var en rad övergångsregler aktuella. Inom tillsynsområdet fanns följande övergångsregel:

” En redogörelse enligt 2 kap. 3 § skall ha upprättats och lämnats in till kommunen senast den 1 januari 2005. Bestämmelserna om brandsyn i räddningstjänstlagen skall gälla fram till dess att redogörelsen lämnats in till kommunen.”

Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

3.2 Redovisning - Tillsyn över brandskyddet

Redovisningen av kommunernas verksamhet med avseende på Tillsyn över brandskyddet berör två områden:

- **Antal**, antal besök på objekt som har genomförts och antal anmärkningar/påpekanden som lämnats under året
- **Planering**, kommunernas planering för sin tillsynsverksamhet kommande år

Redovisningen sker på nationell nivå. Den som önskar se varje kommun för sig hänvisas till SRV: s webbplats med adressen:

http://www.raddningsverket.se/Templates/SRV_FileListing____5482.aspx

3.2.1 Antal

Frågan som ställdes till kommunerna var hur många objekt som besökts för antingen tillsyn enligt LSO eller brandsyn enligt övergångsreglerna under 2004. Totalt för hela riket genomfördes ca 20 700 besök. I diagrammet nedan redovisas årets resultat tillsammans med de antal regelbundna brandsyner som genomförts enligt tidigare lagstiftning 1999-2003.

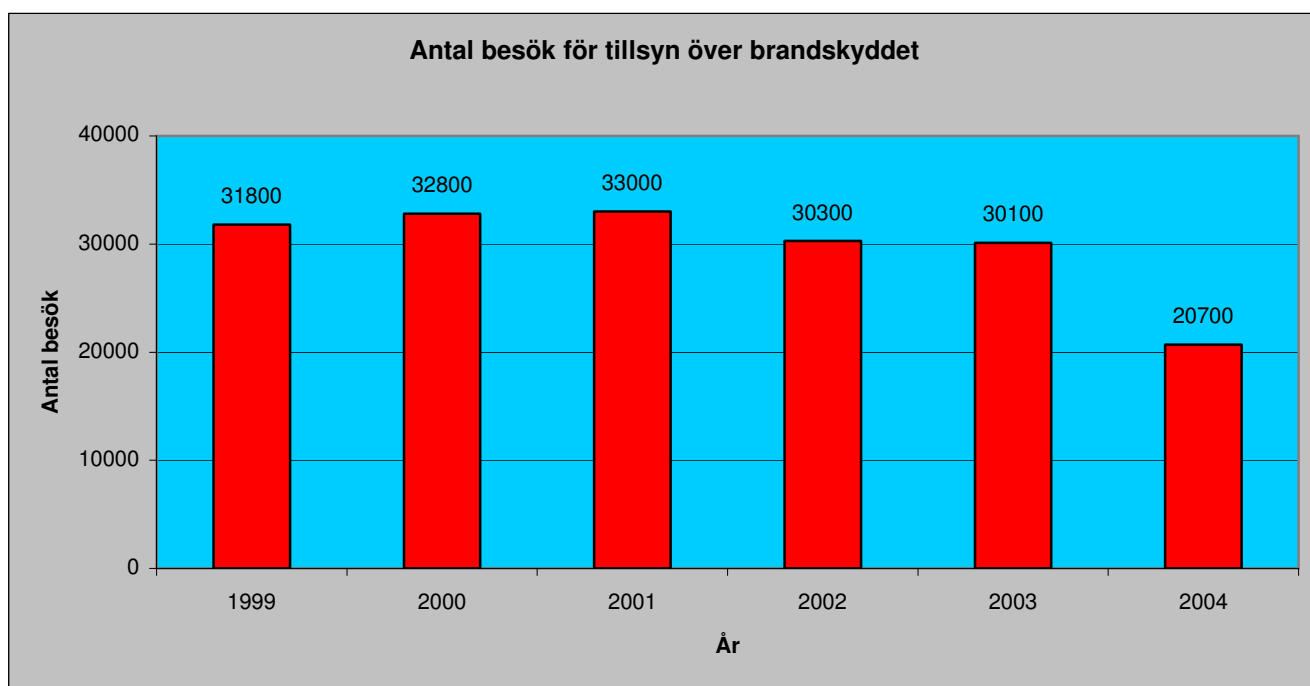

Diagram 1: Antal besök för tillsyn över brandskyddet under åren 1999-2004.

Hur många av de ca 20 700 besöken som har utförts i enlighet med övergångsreglerna om brandsyn har inte ingått i frågeställningen.

Kopplat till frågan fanns ett kommentarfält där kommunerna hade möjlighet att lämna en kort kommentar kopplat till frågan. Långt ifrån alla utnyttjade möjligheten men det är ändå möjligt att hitta ett mönster bland kommentarerna;

- ”Har inte utfört någon tillsyn enligt LSO under 2004.”
- ”Endast brandsyn enligt Räddningstjänstlagen genomförd.”
- ”Verksamheten har fokuserat på handlingsprogram.”
- ”Vi har tryckt extra noga på införandet och utveckling av Systematiskt BrandskyddsArbete².”

Årsrapportering 2004

Dessa exempel är typiska och representativa för de kommentarer som lämnats.

Av de ca 20 700 objekt som besökts för tillsyn över brandskyddet fick ca 14 500 anmärkningar eller påpekanden om brister i brandskyddet. (Ca 70 %)

Årsrapportering 2004

En jämförelse med tidigare år ser ut som följer:

Diagram 2: Andel objekt som fått anmärkning eller påpekande om brister i brandskyddet.

² Vad systematiskt brandskyddsarbete är står att läsa i Räddningsverkets allmänna råd SRVFS:2004:3

Av diagrammet framgår att andelen objekt som fått påpekanden, ligger på ungefär samma nivå som de närmast föregående åren.

3.2.2 Planering

Kommunerna fick även ange huruvida de har en planering för tillsynsverksamhet 2005 och om de har en mer långsiktig planering för sin tillsynsverksamhet. Resultatet blev:

- 139 kommuner har en planering för sin tillsyn för 2005.
- 73 kommuner anger att de inte har någon planering för 2005.

- 105 kommuner uppger att de har en mer långsiktig planering.
- 107 kommuner säger sig inte ha en mer långsiktig planering.

Årsrapportering 2004

Även till denna fråga om planering fanns det ett kommentarfält där det gavs möjlighet att kort beskriva sin planering. Ungefär hälften av de tillfrågade kommunerna lämnade en kort beskrivning. Några typiska exempel återges här:

- ”Alla som lämnat skriftlig redogörelse kommer att besökas.”
- ”Besöka samtliga som skall lämna in skriftlig redogörelse.”
- ”Samtliga skriftliga redogörelser följs upp.”
- ”Samtliga objekt i tillsynsregistret skall bedömas.”
- ”Planerar att komma igång under 2005.”

Årsrapportering 2004

Sammanfattningsvis kan sägas att många av kommunerna befinner sig i ett inledningsskede när det gäller sin planering av tillsynsverksamheten. De som kommit igång kommer antingen, att som ett underlag för planeringen, utgå från de skriftliga redogörelserna eller från sina gamla register över brandsyneobjekt.

3.3 Slutsatser och bedömning - Tillsyn över brandskyddet

Lagstiftarens intentioner med övergången från den gamla ordningen med regelbunden brandsyn till nuvarande system står beskrivet i sin helhet på sidan 11 men kan sammanfattas i två punkter:

- Kommunernas tillsyn skall bli effektivare.
- Den enskildes ansvar skall förtydligas.

Baserat på uppgifterna från 2004 års verksamhet är det svårt att säga i vilken utsträckning dessa intentioner kommer att följas. Systemet med skriftlig redogörelse och tillsyn har inte i någon nämnvärd omfattning tillämpats under året. Möjligheten att utifrån de lokala förutsättningarna välja vilka objekt som skall besökas, ett val delvis baserat på innehållet i de skriftliga redogörelserna, har inte funnits då de skriftliga redogörelserna i stor utsträckning varit frånvarande (se kapitel 4). Om inte den skriftliga redogörelsen kommit in till kommunen skall tillsynen över brandskyddet bedrivas i enlighet med övergångsbestämmelserna om brandsyn. Att antalet objekt som besökts för kontroll av brandskyddet under 2004 var ca 35 % färre än tidigare år beror således inte enbart på den avreglering och möjlighet till urval som LSO innebär. Att andelen objekt som fått påpekanden eller anmärkning är ungefär lika stor ligger helt i linje med detta. Hade de objekt som besökts valts ut efter någon typ av behovsprövning borde rimligtvis andelen objekt med påpekanden/anmärkningar ha varit större.

När det gäller planeringen för tillsynsverksamheten i kommunerna finns det anledning till viss eftertanke. En stor del av kommunerna uppger att de inte har någon planering för sin tillsynsverksamhet 2005 och en ännu större del att de saknar långsiktig planering för sin framtida tillsynsverksamhet. Lagstiftarens intention med tillsynsverksamheten är att den skall vara effektiv och behovsstyrd. För att detta skall realiseras måste stor vikt läggas på planeringen av tillsynen. Kommunerna har instrument för att kunna göra ett bra urval (skriftlig redogörelse, tidigare erfarenheter, statistik, etc.) och har möjligheten att med hänsyn till de lokala omständigheterna välja vilka verksamheter som skall besökas eller bli föremål för annan tillsynsaktivitet.

Vidare ger även de kommentarer som lämnats av dem som har en tillsynsplanering anledning till viss eftertanke. Ett tydligt mönster bland de kommentarer som lämnats går att urskilja. Många kommuner uppger att alla som antingen lämnat in skriftlig redogörelse eller ingår i tillsynsregistret kommer att besökas för tillsyn enligt LSO. Det finns väldigt få tecken på att något ytterligare urval legat till grund för denna planering. Räddningsverkets uppfattning är att kommunen bör ha en planering för sin tillsynsverksamhet som har sin utgångspunkt i de lokala förhållanden som råder i varje enskild kommun.

En stor och viktig tillsynsuppgift för framför allt Länsstyrelsen, men även för Räddningsverket, blir att följa upp utvecklingen på detta område.

4 Skriftlig redogörelse för brandskyddet

Den skriftliga redogörelsen för brandskyddet utgör en del av den nya lagen och den nya ordningen som ersätter brandsyneinstitutet. På kommande sidor följer en redovisning av hur implementeringen av den nya skyldigheten genomförts i kommunerna. Redovisningen läggs upp på samma sätt som föregående kapitel, d.v.s

- **Bestämmelser Skriftlig redogörelse**, kort redogörelse för de juridiska förutsättningarna.
- **Redovisning Skriftlig redogörelse**, redovisning av verksamheten 2004.
- **Slutsatser och bedömning Skriftlig redogörelse**, slutsatser, bedömning och kommentarer kring resultatet.

4.1 Bestämmelser - Skriftlig redogörelse

Kravet på skriftlig redogörelse för brandskyddet är en av nyheterna i LSO. Den skriftliga redogörelsen ingår i det system som ersätter den gamla ordningen med regelbunden brandsyn enligt tidigare räddningstjänstlagstiftning. Lagstiftarens syfte med detta systemskifte är beskrivet i föregående kapitel på sidan 11.

Kravet på skriftlig redogörelse regleras i 2 kap. 3 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor:

*”Ägare av byggnader eller andra anläggningar, där det med hänsyn till risken för brand eller konsekvenserna av brand bör ställas särskilda krav på en kontroll av brandskyddet, skall i skriftlig form lämna en redogörelse för brandskyddet. En nyttjanderättshavare skall ge ägaren de uppgifter som behövs för att denne skall kunna fullgöra sin skyldighet. Är det fråga om sådana anläggningar som avses i 4 § skall i stället den som utövar verksamheten på anläggningen se till att en redogörelse enligt första stycket upprättas. Ägaren av anläggningen skall ge den som utövar verksamheten de uppgifter som behövs för att denne skall kunna fullgöra sin skyldighet.
Redogörelsen skall lämnas in till kommunen.*

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap 3 §

I *förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO)* samt den av Räddningsverket utgivna föreskriften SRVFS 2003:10 preciseras det vilka typer av anläggningar och verksamheter som omfattas av skyldigheten att lämna in skriftlig redogörelse av brandskyddet. Färre anläggningar och verksamheter har krav på sig att lämna in en skriftlig redogörelse över brandskyddet jämfört med det antal anläggningar och verksamheter som tidigare omfattades av regelbunden brandsyn. Vissa objekt med relativt låg riskbild som tidigare omfattades av kravet på regelbunden brandsyn har exkluderats.

Utöver lag, förordning och föreskrift finns det även ett allmänt råd, SRVFS 2004:4, om innehållet i den skriftliga redogörelsen.

4.2 Redovisning - Skriftlig redogörelse

Den verksamhet som bedrivits i kommunerna under 2004 med avseende på skriftlig redogörelse redovisas enligt följande:

- Identifierade objekt, har kommunerna identifierat de objekt som omfattas av skyldigheterna?
- Information om skyldigheten till berörda parter.
- Antal inkomna skriftliga redogörelser.

4.2.1 Identifierade objekt

Kommunerna skall underlätta för den enskilde att leva upp till skyldigheten om skriftlig redogörelse för brandskyddet. En förutsättning för att kommunerna skall kunna göra detta är att de objekt som omfattas av kravet på skriftlig redogörelse är identifierade av kommunen.

141 kommuner hade vid årsskiftet identifierat de objekt som omfattas av kravet på skriftlig redogörelse.

65 kommuner hade påbörjat arbetet med att identifiera de objekt som omfattas av skyldigheten.

6 kommuner hade ej identifierat de objekt som omfattas av skyldigheten.

De kommuner som antingen har identifierat eller har påbörjat identifieringen av de objekt som omfattas har totalt tillsammans identifierat ca 50 000 objekt.

Årsrapportering 2004

Det fanns möjlighet för kommunerna att lämna en kommentar kopplat till de två frågor som just redovisats. Några typiska kommentarer:

- ”Grov uppskattning.”
- ”Kan komma att uppdateras.”
- ”Antalet revideras fortlöpande.”
- ”Stort mörkertal, svårt att nå alla, inte minst fastighetsägare.”

Årsrapportering 2004

Kommentarerna indikerar att arbetet med att identifiera vilka objekt som omfattas av skyldigheten att lämna in skriftlig redogörelse är en process som inte är avslutad och att siffran 50 000 kan komma att ändras.

För att sätta in siffran 50 000 i ett sammanhang kan följande jämförelse göras:

Antalet objekt som tidigare omfattades av regelbunden brandsyn enligt *Räddningstjänstlagen (1986:1102)* var ca 85 000 till antalet.

Årsrapportering 2003

4.2.2 Information till enskilda

I LSO, 3 kap 2 §, finns bestämmelser om att kommunen genom rådgivning, information och på annat sätt skall underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag. En sådan skyldighet är att vissa ska lämna in en skriftlig redogörelse för brandskyddet till kommunen.

På frågan om berörda informerats om skyldigheten att lämna en skriftlig redogörelse för brandskyddet svarade:

191 kommuner **ja**

20 kommuner att de **påbörjat arbetet**

1 kommun **nej**.

Årsrapportering 2004

4.2.3 Antal inkomna skriftliga redogörelser

Vid årsskiftet hade kommunerna identifierat ca 50 000 objekt som omfattas av skyldigheten att lämna in skriftlig redogörelse.

Av dessa 50 000 hade ca 18 000 (35 %) lämnat in skriftlig redogörelse.

Årsrapportering 2004

Andelen inkomna skriftliga redogörelser varierar inte nämnvärt beroende på vilken typ av kommun som betraktas, med två undantag. Kategorierna storstäder och kommunalförbund redovisar lägre andel inkomna skriftliga redogörelser än övriga kommunkategorier. Se diagram nästa sida:

**Skriftlig redogörelse för brandskyddet
andel inlämnade redogörelser av identifierade objekt
medelvärde ca 35 %**

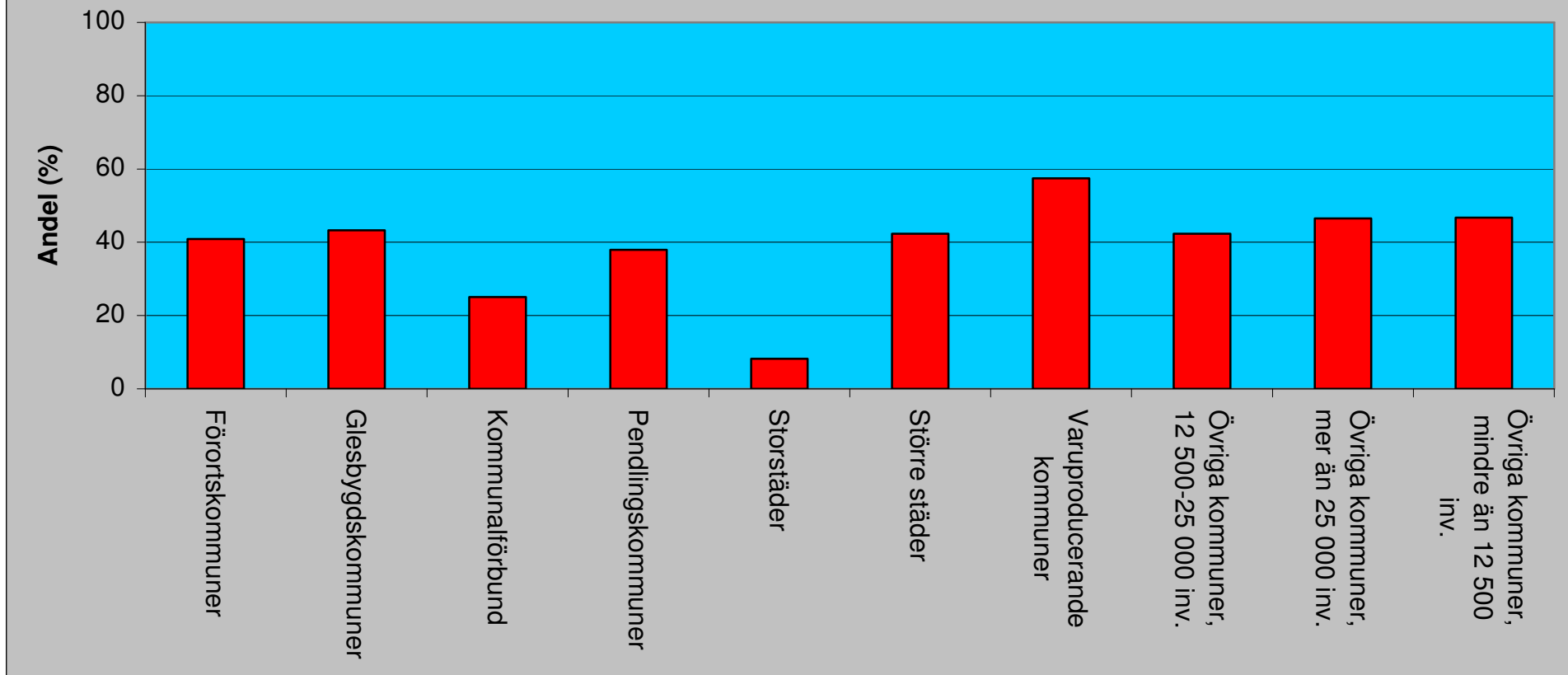

Diagram 3: Diagrammet visar andelen inkomna skriftliga redogörelser för respektive kommungruppning. (Kommungruppning enligt Sveriges kommuner och landstingsförbund)

Under våren (2005) blev de skriftliga redogörelserna föremål för en relativt omfattande bevakning under någon veckas tid i media. Anledningen till detta var att så få skriftliga redogörelser hade kommit in till kommunerna. Det fanns dock indikationer på att läget hade förbättras avsevärt under det första kvartalet 2005 varför en ny uppföljning med avseende på skriftlig redogörelse genomfördes. Den uppföljningen finns att tillgå på Räddningsverkets hemsida på adressen:

http://www.raddningsverket.se/Templates/SRV_FileListing____5482.aspx

Resultatet av uppföljningen redovisade att andelen objekt som lämnat in skriftlig redogörelse vid aktuell tidpunkt låg på cirka 55 %.

4.2.4 Frister för inlämning av skriftlig redogörelse

Kommunerna får enligt FSO, 2 kap. 2 § meddela föreskrifter om frister för när den skriftliga redogörelsen skall lämnas in.

71 kommuner hade vid årsskiftet meddelat frister.

141 kommuner hade vid årsskiftet ej meddelat frister.

Årsrapportering 2004

Bland de kommuner som svarat att de meddelat föreskrifter finns en stor variation på hur fristerna är utformade. Två huvudspår kan dock urskiljas. Antingen är fristerna oberoende av objektstyp eller så är de beroende av objektstyp. Några exempel redovisas här:

- ”1 mars årligen”
- ”Vård, omsorg m.m 1 år, Skolverksamhet 1-2 år, Hotell & tillfälliga boenden 1-2 år, Samlingslokaler 1-2 år.”
- ”Samtliga objekt skall lämna skriftlig redovisning vart annat år.”
- ”1-4 års intervaller efter objektstyp och bedömning av resp objekts brandskyddsnivå (redovisning) samt erfarenhet från tidigare brandsyner.”

Årsrapportering 2004

Andelen frister som är beroende av objektets natur är dock störst.

Bland de 141 kommuner som angett att de ej meddelat föreskrifter är ambitionen hos de allra flesta att meddela sådana under 2005. Endast ett tiotal kommuner har vare sig meddelat eller aviserat att de så kommer att göra.

4.3 Slutsatser och bedömning - Skriftlig redogörelse

Introduktionen av skriftlig redogörelse för brandskyddet är en omfattande förändring som visat sig ta tid att genomföra. Vid årsskiftet, då de skriftliga redogörelserna skulle ha varit inne hos kommunerna, hade ca en tredjedel av de berörda objektsägarna fullgjort sin skyldighet. Av de uppgifter som efterfrågats i samband med årsuppföljningen framgår inte anledningen till det resultatet. Följande kan dock slås fast:

1. Kommunerna har i stor utsträckning identifierat de objekt som omfattas av kravet på skriftlig redogörelse. D.v.s det finns uppgifter på vilka objekt som ska lämna in en skriftlig redogörelse.
2. Kommunerna uppger i mycket stor utsträckning (90 %) att de som berörs av skyldigheten att lämna in skriftlig redogörelse har informerats om sina skyldigheter.

Med utgångspunkt från ovanstående ter sig andelen inkomna skriftliga redogörelser anmärkningsvärd. Kommunerna har i stort identifierat vilka objekt som skall lämna in och de har informerat dessa om deras skyldigheter. Trots detta hade ca två tredjedelar av objektsägarna vid årsskiftet inte lämnat in den skriftliga redogörelsen. Ett resultat som inte är godtagbart.

Syftet med den skriftliga redogörelsen är som nämnts tidigare tvådelat. Dels ska den förtydliga ansvaret för brandskyddet hos den enskilde, dels ska den utgöra en del av underlaget för kommunernas tillsynsverksamhet. Det är således av stor vikt att de skriftliga redogörelserna kommer in till kommunerna. Om de skriftliga redogörelserna uteblir saknar kommunerna en del av underlaget för sin tillsynsplanering och möjligheterna att koncentrera sina resurser där de behövs mest minskar. Dessutom blir den enskildes ansvar för brandskyddet ej tydliggjort i den utsträckning som var avsikten med förändringen.

Det är angeläget att kommunerna på lämpligt sätt riktar objektsägarnas uppmärksamhet mot deras skyldighet att lämna in en skriftlig redogörelse för brandskyddet.

5 Rengöring och brandskyddskontroll

LSO innebär en rad förändringar för kommunernas sotningsverksamhet. I vilken omfattning och på vilket sätt kommunerna anpassat delar av sin sotningsverksamhet till dessa förändringar redovisas här. I likhet med föregående kapitel kommer redovisningen ha följande disposition:

- **Bestämmelser Rengöring och brandskyddskontroll**, kort redogörelse för de juridiska förutsättningarna.
- **Redovisning Rengöring och brandskyddskontroll**, redovisning av verksamheten 2004.
- **Slutsatser och bedömning Rengöring och brandskyddskontroll**, slutsatser, bedömning och kommentarer kring resultatet.

5.1 *Bestämmelser - Rengöring och brandskyddskontroll*

Enligt tidigare lagstiftning, räddningstjänstlagen, skulle eldstäder och andra fasta förbränningsanordningar göras rena. I samband med denna rengöring skulle det som rengjordes samt skorstenar och tak med därtill hörande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt. Brandskyddskontrollen har stor betydelse för brandskyddet och nya lagen lyfter fram vikten av att en sådan kontroll (brandskyddskontroll) görs. Kontrollen särskiljs från rengöringen. Kommunen skall meddela föreskrifter om hur ofta rengöring skall göras medan Räddningsverket i föreskriften SRVFS: 2003:11 anger om, hur och när brandskyddskontrollen skall genomföras. Rengöringen skall ske på samma sätt som enligt tidigare lagstiftning. Kommunens ansvar inom området regleras främst genom LSO 3 kapitlet 4 §:

”En kommun skall i brandförebyggande syfte ansvara för att rengöring (sotning) sker av fasta förbränningsanordningar, som inte är inrättade för eldning uteslutande med gas, och därtill hörande röckkanaler. Detsamma skall gälla imkanaler i restauranger, storkök och därmed jämförbara utrymmen.

Kommunen får medge att en fastighetsägare utför eller låter annan utföra sotning på den egna fastigheten. Ett sådant medgivande får endast ges om sotningen kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt.

Kommunen skall i brandförebyggande syfte även ansvara för att det som skall rengöras enligt första stycket samt skorstenar, tak och anslutande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll). Detsamma skall gälla fasta förbränningsanordningar inrättade för eldning uteslutande med gas och därtill hörande avgaskanaler.”

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 4 §

Vidare regleras rengöringen och brandskyddskontrollen av det som anges i förordningen kopplad till LSO:

”En kommun skall meddela föreskrifter om hur ofta rengöring (sotning) enligt 3 kap. 4 § första och andra stycket lagen (2003:778) om skydd mot olyckor skall ske.

Kommunen får besluta om brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § tredje stycket lagen om skydd mot olyckor i särskilda fall.”

Förordning (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 1 §

”Statens räddningsverk skall meddela föreskrifter om vilka objekt som från brandskyddssynpunkt omfattas av kraven på rengöring (sotning) och brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Statens räddningsverk skall även meddela föreskrifter om hur omfattande brandskyddskontrollen skall vara och hur ofta den skall göras.”

Förordning (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 2 §

”Behörig att utföra brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor är den som genomgått särskild utbildning hos Statens räddningsverk eller hos dess föregångare.

Statens räddningsverk får meddela föreskrifter om vilken utbildning som skall krävas för sådan behörighet.”

Förordning (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 10 §

Utöver lagen och förordningen finns det således ett antal föreskrifter och allmänna råd inom det aktuella verksamhetsområdet.

Enligt LSO, 3 kap 4 § får kommunen medge s.k. egensotning om det kan ske på ett ur brandsäkerhetssynpunkt säkert sätt. Huruvida det är en skyldighet eller en möjlighet för kommunerna att bevilja s.k. egensotning framgår inte. Besvär över kommunernas beslut i denna fråga prövas för närvarande och utfallet där väntas ge vägledning. Av *Regeringens proposition 2002/03:119, Reformerad räddningstjänstlagstiftning*, sid 66 framgår följande:

”Teknikutvecklingen på området medför dock undan för undan effektivare och säkrare uppvärmningsanordningar. Risksituationen har således förändrats och kan bedömas fortsätta att förändras över tiden. Eldning med ved och pellets är också mindre vanlig i tät bebyggelse och byggnaders brandsäkerhet har väsentligt förbättrats. Detta medför att möjligheterna för t.ex. en enskild fastighetsägare att själv kunna få utföra eller låta annan utföra sotning bör kunna öka. Enligt regeringens uppfattning bör kommunen därför i enskilda fall kunna medge att en fastighetsägare själv utför eller låta annan utföra sotning på den egna fastigheten. Detta kan enligt regeringens mening leda till ökade inslag av konkurrens och flera företag inom sotningsverksamheten. Ansvaret för sotningen ligger dock fortfarande på kommunen. Kravet på att kommunen skall kontrollera brandskyddet skall också kvarstå, i vilket för kommunen ingår att tillse att anläggningen rengörs på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Ett medgivande av kommunen skall ha föregåtts av ett aktivt val från den enskildes sida. Vid prövning av om sotning kan ske på ett betryggande sätt bör kommunen beakta risksituationen, förbränningsanordningens komplexitet och den enskildes kunskap samt förutsättningarna för uppgiften. Kommunen skall försäkra sig om att sotning utförs på ett kompetent och ansvarsfullt sätt.”

5.2 Redovisning - Rengöring och brandskyddskontroll

Den redovisning som här följer är uppdelad i fyra olika områden:

- Egensotning
- Frister för rengöring
- Brandskyddskontroller
- Brandskyddskontrollanter

5.2.1 Egensotning

I och med LSO får kommunen medge att en fastighetsägare eller annan utför rengöring på den egna fastigheten förutsatt att detta sker på ett från brandskyddssynpunkt säkert sätt.

209 kommuner har handlägningsrutiner för ansökningar om egensotning.

10 kommuner har ej handlägningsrutiner för ansökningar om egensotning.

131 kommuner hade vid årsskiftet utfärdat ett eller flera medgivande för egen sotning.

88 kommuner hade ej utfärdat något medgivande för egensotning vid årsskiftet.

Totalt hade 4812 medgivanden för egensotning utfärdats.

229 ansökningar om egensotning hade avslagits.

Årsrapportering 2004

Kommunerna gavs möjligheten att kortfattat beskriva de handlägningsrutiner för ansökan om egensotning som finns i respektive kommun. Ett representativt urval av dessa beskrivningar är:

- ” Ansökan, på av räddningstjänsten framtagen blankett, med uppgifter om fastighet, bränsle och anläggning. Skorstensfejarmästaren utför en brandskyddskontroll och inspekterar på plats kunskap och verktyg. Efter godkännande ges dispens.”
- ”För att bevilja sotning i egen regi kräver kommunen utbildning/kompetens (kurser anordnas), utrustning samt ett godkännande av nämnden efter tillstyrkan av skorstensfejarmästare och räddningschef. Innan sökanden får överta ansvaret för rengöringen genomförs en brandskyddskontroll. I övrigt ska rengöringarna noteras i en journal hos egensotaren.”
- ”Skriftligt intyg om erforderlig kunskap, utrustning. Remiss från sotaren.”

Årsrapportering 2004

Kommentarerna följer i huvudsak samma mönster:

1. Den som ansöker om egensotning skall på något vis övertyga de som fattar beslutet att han eller hon har den kompetens som krävs för att klara av uppgiften. I vissa fall räcker det med att vederbörande själv intygar att så är fallet och i andra fall krävs någon form av dokumentation eller intyg.
2. Ärendet går sedan på remiss till kommunens skorstensfejarmästare. Han uttalar sig om den aktuella anläggningens komplexitet och tillstånd och väger detta mot den kompetens som egensotaren har. I vissa fall genomförs även en brandskyddskontroll.
3. Ett beslut fattas i regel av nämnd eller på delegation av räddningschef.

Antalet medgivanden för egensotning varierar kraftig från kommun till kommun. En rad kommuner hade vid årsskiftet inte utfärdat något medgivande för egensotning medan andra kommuner utfärdat flera hundra. Skillnaderna beror inte så mycket på den variation av folkmängd som föreligger mellan kommunerna utan är mer regionalt betingad. Följande bild illustrerar de regionala skillnaderna:

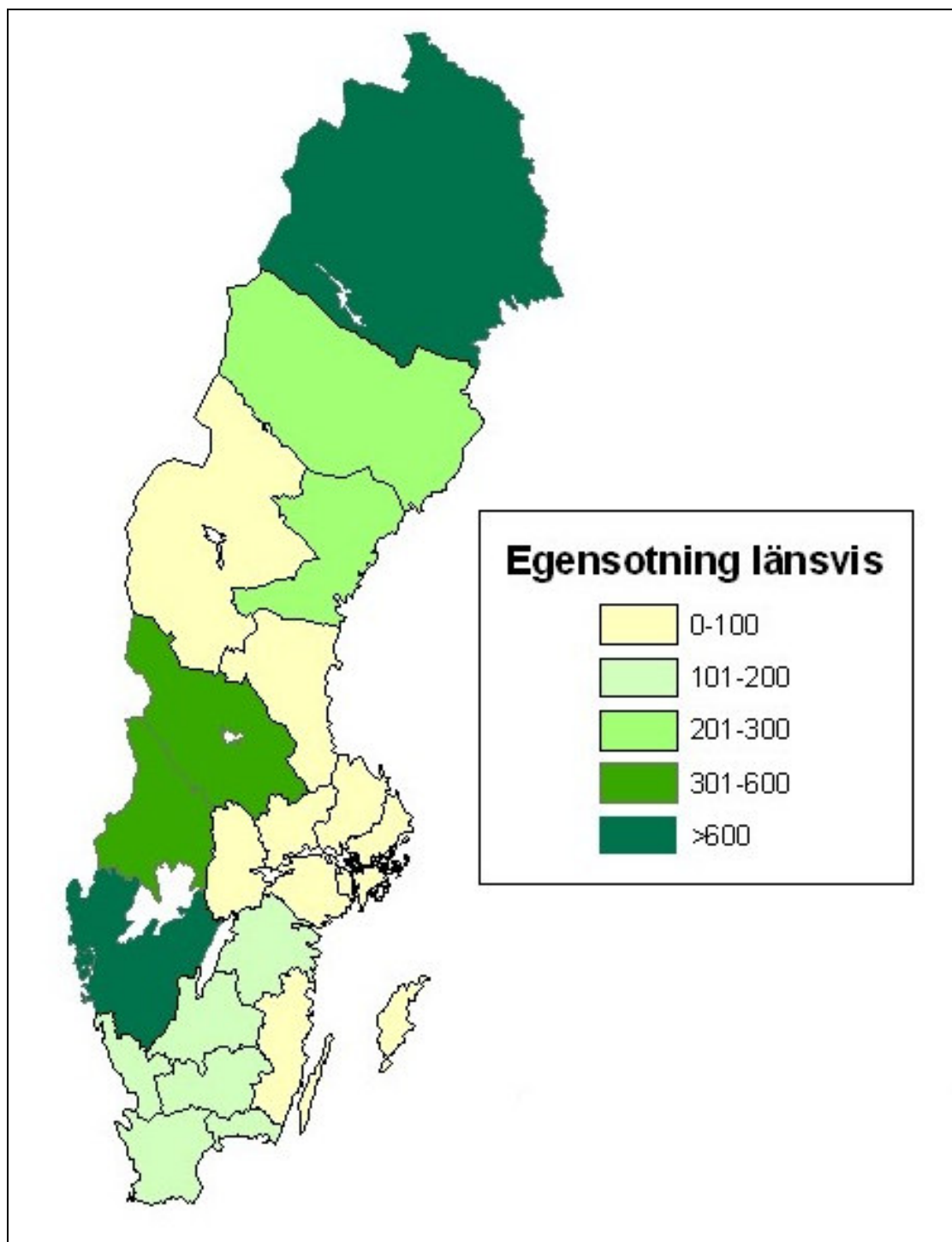

Bild 1: Antalet medgivanden för s.k egensotning för varje län.

Flest medgivanden för s.k egensotning har utfärdats i Norrbottens och Västra Götalands län.

5.2.2 Frister för rengöring

Kommunerna skall meddela föreskrifter om hur ofta rengöring skall ske. Räddningsverket har gett ut ett allmänt råd om rengöring (SRVFS 2004:5). På de frågor som ställdes till kommunerna i årsuppföljningen angående frister för rengöring blev svaren som följer:

202 kommuner har meddelat föreskrifter om hur ofta rengöring skall ske.

17 kommuner har ej meddelat föreskrifter om hur ofta rengöring skall ske.

113 av de 202 kommuner som meddelat föreskrifter har följt de exempel som redovisas som vägledning i Räddningsverkets allmänna råd.

88 av de 202 kommunerna uppger att de använt dessa exempel med vissa undantag.

En kommun av de 202 säger att de inte har använt sig av exemplen.

De kommuner som angett att de ännu inte meddelat föreskrifter om rengöring planerar att göra så under våren 2005.

De kommuner som uppgett att de inte helt följt vägledande exempel i SRVFS (2004:5) gavs möjligheten att kortfattat beskriva skälen till detta. Exempel är:

- ”1 år för oljepannor.”
- ”Oljepannor mindre än 60 kW 1 ggr/år samt oljepannor mer än 60 kW 2 ggr/år. Pellets pannor 2 ggr/år.”
- ”Endast smärre avvikelser gällande sotning av oljepannor. Oljepannor mindre än 60 kW 1 ggr/år och oljepannor mer än 60 kW 2 ggr/år samt pellets pannor 2 ggr/år.”
- ”Vissa objekt har kortare frister.”
- ”Något kortare frister.”

Årsrapportering 2004

5.2.3 Brandskyddskontroller och brandskyddskontrollanter

Räddningsverket har i föreskriften SRVFS (2003:11) meddelat vilka objekt som skall omfattas av brandskyddskontroll samt hur ofta denna kontroll skall genomföras.

Kommunerna har i årsuppföljningen 2004 angett hur många objekt de har i respektive fristkategori, hur många kontroller de genomfört under 2004 samt hur planeringen ser ut för 2005.

Kommunerna har angett att det totalt finns ca 1 920 000 objekt som omfattas av brandskyddskontroll.

Denna siffra kan närmast jämföras med det antal objekt som omfattades av bestämmelser om sotning enligt föregående lagstiftning minus imkanaler i bostadskök. Antalet objekt då var ca 1 900 000.

Årsrapportering 2003 och 2004

Det kan konstateras att ett tiotal kommuner inte kunnat redovisa efterfrågade uppgifter rörande antalet objekt i de olika kontrollfristerna. Kommunerna är av varierande storlek.

Kommunernas tillgång på behörig personal för att utföra brandskyddskontroller såg vid årsskiftet ut på följande sätt:

161 kommuner uppger att de har tillgång till behörig personal i den omfattning som behövs.
58 kommuner uppger att de ej har tillgång till behörig personal i den omfattning som behövs.

Kommunerna angav även hur många behöriga det fanns i varje kommun. Av svaren att döma finns det totalt 550 - 587 behöriga för uppgiften i landet.

Årsrapportering 2004

De som uppgett att de inte har behörig personal i tillräcklig omfattning hade möjligheten att lämna en kortfattad beskrivning av hur de tänker hantera situationen. Följande kommentarer utgör ett representativt urval:

- ”Sotarmästaren får anställa behörig personal. Alternativt ta hjälp av grannkommuners sotningsdistrikt.”
- ”Internutbildning före teknikerutbildning pågår, Komvux”
- ”Sotningsdistriktet planerar att vidareutbilda 2 personer inom 1-2 år. Intill dess finns vissa möjligheter att låna utbildad personal från annat distrikt.”
- ”Utbildning av skorstensfejare till tekniker.”
- ”Hyra in från andra sotningsdistrikt i den mån det går.”

Årsrapportering 2004

Utbildning av personal samt lån av personal från grannkommuner är de åtgärder som dominerar.

5.3 Slutsatser och bedömning - Rengöring och brandskyddskontroll

I propositionen *Reformerad räddningstjänstlagstiftning (2002/03:119)* presenteras lagstiftarens utgångspunkter och skäl till utformningen av LSO. Där slås fast att det kommunala ansvaret för sotningsverksamheten (rengöring och kontroll) skall bestå. Det kommunala ansvaret tillsammans med det regelverk som staten bidrar med skall vara en garant för tredje mans säkerhet och trygghet, såväl i glesbyggd som i storstadsområden.

Inom ramen för Räddningsverkets och länsstyrelsernas arbete med att samla in de uppgifter som ligger till grund för denna rapport har förekommit kontakt mellan Räddningsverket, länsstyrelser och kommuner. Syftet med dessa kontakter har ofta varit att inhämta kompletterande uppgifter rörande rengöring eller brandskyddskontroll. Det samlade intrycket är att kommunerna i stor utsträckning har lagt över uppgifter för rengöring och brandskyddskontroll på en entreprenör.

Rengöring och brandskyddskontroll är en del av den förebyggande verksamheten som kommunen skall bedriva enligt LSO. En förebyggande verksamhet som det skall finnas mål för och som bör följas upp.

Det kan konstateras att kommunerna ligger väl till när det gäller att meddela föreskrifter om hur ofta rengöring skall utföras. De relativt få kommuner som vid årsskiftet inte meddelat föreskrifter har uppgett att de så skall göra under våren.

Beträffande kommunernas tillgång på behörig personal för brandskyddskontroll är situationen inte lika bra. Nästan 60 kommuner uppger att de inte har behörig personal i tillräcklig omfattning. De kommuner som berörs har dock strategier för att lösa problemet. Enligt LSO, 1 kap 6 §, skall kommunerna samverka och samarbeta. Samverkan och samarbete tycks också vara den vanligaste lösningen för många kommuner i detta fall.

Det som kan konstateras beträffande egensotning är att kommunerna i stor utsträckning har rutiner för att behandla ansökningar om egensotning och att det förekommer stora regionala skillnader när det gäller antalet utfärdade medgivanden. Rutinerna för hur ansökningar om egensotning behandlas i kommunerna är relativt homogena. Inga stora skillnader finns utan samtliga följer ungefär samma mönster. Vägledning inom området finns i Räddningsverkets

allmänna råd SRVFS 2004:5, *Statens Räddningsverks allmänna råd och kommentarer om rengöring.*

6 Övriga preciserade skyldigheter

Med övriga preciserade skyldigheter menas följande:

1. Beslut om avslutad räddningsinsats skall redovisas i skriftlig form.
2. Beslut om ingrepp i annans rätt eller beslut om tjänsteplikt skall redovisas i skriftlig form.
3. Olyckor som föranlett en räddningsinsats skall i skälighets omfattning undersökas.

Redovisningen av kommunernas verksamhet på dessa tre områden sker med följande struktur:

- **Bestämmelser övriga preciserade skyldigheter**
- **Redovisning övriga preciserade skyldigheter**
- **Slutsatser och bedömning övriga preciserade skyldigheter**

6.1 Bestämmelser - Övriga preciserade skyldigheter

När något av de fyra kriterierna för att samhället ska ansvara för en räddningsinsats som anges i LSO 1 kap. 2 § inte längre är uppfyllda upphör räddningstjänsten. Beslutet om att avsluta räddningsinsats skall fattas av räddningsledaren och skall redovisas i skriftlig form. Kravet på redovisningen återfinns i 3 kap. 9 § i LSO.

”En räddningsinsats är avslutad när den som leder insatsen (räddningsledaren) fattar beslut om detta. Beslutet skall redovisas i skriftlig form. När en räddningsinsats är avslutad skall räddningsledaren, om det är möjligt, underrätta ägaren eller nyttjanderättshavaren till den egendom som räddningsinsatsen har avsett om behovet av bevakning, restvärdeskydd, sanering och återställning.

Behövs bevakning med hänsyn till risken för nya olyckor men kommer bevakningen inte till stånd, får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.

Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs.”

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap. 9 §

Syftet med redovisningen är att tydliggöra gränsdragningen mellan kommunens ansvar för räddningstjänst och den enskildes eller andra samhällsorgans ansvar för eventuella åtgärder som kan vara nödvändiga efter en insats.

Beslut om ingrepp i annan rätt samt beslut om tjänsteplikt skall redovisas i skriftlig form. Besluten kan överklagas. Den skriftliga redovisningen syftar till att undvika oklarheter samt bidra till att den bedömning som ligger bakom besluten blir noggrann. Detta regleras i lagtexten i 6 kap. 6 §:

”Den som med stöd av 1 eller 2 § har beslutat om tjänsteplikt eller ingrepp i annans rätt skall redovisa beslutet i skriftlig form. Av beslutet skall framgå när och av vem det har fattats samt skälen för beslutet och vem det avser.”

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 6 kap. 6 §

En nyhet som införts i samband med lag (2003:778) om skydd mot olyckor är att olyckor som föranleder en räddningsinsats ska undersökas. Syftet med undersökningen är att i skälig omfattning klarlägga varför olyckan skedde samt hur olyckan förlöpte. De kunskaper om olyckornas natur som undersökningarna ger kommer att ge bra underlag för de handlingsprogram som kommunerna utformar inför varje ny mandatperiod. Undersökningarna skall även ge underlag för att bedöma om insatsen genomfördes på ett effektivt sätt. Området regleras i lagtexten på följande vis:

”När en räddningsinsats är avslutad skall kommunen se till att olyckan undersöks för att i skälig omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts.

Den som utför en undersökning enligt första stycket har rätt att få tillträde till olycksplatsen. Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs.”

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap. 10 §

6.2 Redovisning - Övriga preciserade skyldigheter

Här följer en redovisning av kommunernas verksamhet under 2004 inom aktuellt område.

6.2.1 Redovisning av beslut

Tre beslut ska redovisas. Avslutande av räddningsinsats, ingrepp i annans rätt samt tjänsteplikt. Frågan som ställdes till kommunerna var huruvida de hade rutiner för redovisning av dessa beslut. Följande resultat erhöles:

197 kommuner hade vid årsskiftet rutiner för redovisning av beslut om avslutad räddningsinsats. (93 %)

15 kommuner hade vid årsskiftet ej rutiner för redovisning av beslut om avslutad räddningsinsats. (7 %)

155 kommuner hade vid årsskiftet rutiner för redovisning av beslut om tjänsteplikt. (73 %)

57 kommuner hade vid årsskiftet ej rutiner för redovisning av beslut om tjänsteplikt. (27 %)

174 kommuner hade vid årsskiftet rutiner för redovisning av beslut om ingrepp i annans rätt. (82 %)

38 kommuner hade vid årsskiftet ej rutiner för redovisning av beslut om ingrepp i annans rätt. (18 %)

Årsrapportering 2004

I samband med frågorna fanns det möjlighet för kommunerna att lämna en kommentar till svaren. Kommentarer till frågan om redovisning av beslut om avslutad räddningsinsats ser i huvudsak ut på följande vis:

- *”Vi har en blankett för detta.”*
- *”Blankett finns och fylls i vid behov.”*
- *”Ifylld blankett som lämnas över till ägaren/innehavaren.”*
- *”Blankett framtagen som insatsledaren fyller i.”*
- *”SOS meddelas och skall notera detta i sitt larmbesked.”*
- *”Meddelande till SOS Alarm från Räddningsledaren som för in denna uppgift, tid m.m i insatsrapporten.”*

Årsrapportering 2004

Mönstret som framträder är att någon form av blankett som används på skadeplatsen är frekvent förekommande. Även rutiner där SOS Alarm dokumenterar vissa uppgifter förekommer relativt ofta.

När det gäller beslut om tjänsteplikt och ingrepp i annans rätt ser motsvarande kommentarer ut på följande vis:

- *”En rubrik finns i insatsrapporten för redovisning om beslut i annans rätt.”*
- *”Dokumenteras i insatsrapport.”*
- *”Denna redovisning utföres i den nya insatsrapporten.”*
- *”Speciell blankett är framtagen för ändamålet.”*

Årsrapportering 2004

Insatsrapporten är ett verktyg som används frekvent för att redovisa beslut av aktuell art. Även blanketter och mallar används i viss utsträckning.

6.2.2 Olycksundersökningar

Beträffande olycksundersökningar ser resultatet ut på följande vis:

161 kommuner uppger att de har rutiner för undersökning av olyckor
51 kommuner uppger att de ej har rutiner för undersökning av olyckor

Årsrapportering 2004

De som svarat att de har rutiner för olycksundersökningar ombads att kortfattat beskriva rutinerna. Ett representativt urval redovisas nedan:

- ” Det finns tre nivåer. Kriterier finns för när nivåerna skall användas. Rutiner finns för tillvaratagande av erfarenheter.”
- ” Olika nivåer. Nivå 1 är befintlig insatsrapport. Nivå 2 är intern utredning och nivå 3 extern brandutredare.”
- ” 3 nivåer 1. rutinuttryckningar av jourhavande RL i insatsrapporten 2. Efter begäran av RL gör RCH särskild utredningsrapport 3. Dödsbrand eller komplicerade utredningar begärs rapport med hjälp av resursperson från räddningstjänsten i Jönköping.”
- ” Finns 3 nivåer. nivå 1=på insatsrapport/fritext, nivå 2=särskild rapport, nivå 3= särskild utredare.”
- ” Ju större insats desto större undersökning. 2005 ska vi satsa på att åtta personer ska få gå kursen olycksutvärdering.”
- ”Utryckningsbefäl beslutar om omfattning, dock minst enligt uttryckningsrapport.”

Årsrapportering 2004

Flertalet kommuner uppger att de anpassar olycksundersökningarna beroende på olyckans natur. Anpassningen består i regel av en fördjupning.

6.3 Slutsatser och bedömning - Övriga preciserade skyldigheter

När det gäller redovisning av beslut om avslutad räddningsinsats har över 90 % rutiner för detta. När det gäller de andra besluten, ingrepp i annans rätt och tjänsteplikt har endast 70-80 % av kommunerna rutiner för dessa beslut. Ingrepp i annans rätt och tjänsteplikt är myndighetsutövning med potentiellt stora konsekvenser för den enskilde som följd. Beslut om ingrepp i annans rätt och tjänsteplikt kan dessutom överklagas och då föreligger ett behov av dokumentation. Om kommunen då har fastlagda rutiner för denna dokumentation finns förutsättningar för att besluten dokumenteras på ett adekvat sätt.

Vid årsskiftet hade 75 % av kommunerna rutiner för hur olycksundersökningarna skall genomföras. Kvalitén på olycksundersökningar går inte att uttala sig om med utgångspunkt från de uppgifter som erhållits genom årsuppföljningen. Således finns här ett behov av uppföljning. Speciellt kopplingen mellan resultaten från olycksundersökningarna och kunskapsåterföringen till kommunen i övrigt är intressant. Vart tar resultaten vägen? Även kopplingen mellan olycksundersökningarna och de mål som kommunerna skall formulera i sina handlingsprogram är intressant. Kommer resultaten från undersökningarna med i den bild över de "lokala förhållanden" som ligger till grund för handlingsprogrammen? En viktig del att följa upp i framtiden.

7 Personal

Utöver de frågor som behandlar implementeringen av *lag (2003:778) om skydd mot olyckor* ingår i årsrapporteringen ett block om de kommunala räddningstjänstförvaltningarnas personal med avseende på antal, könsfördelning etc. Dessa uppgifter redovisas i detta avsnitt.

7.1 Redovisning - Personal

Uppföljningen av personalens sammansättning syftar till att främst kartlägga två områden:

- **Deltidsanställd brandpersonal**, antal, rekrytering, könsfördelning.
- **Könsfördelning**, könsfördelning räddningstjänst resp förebyggande verksamhet.

7.1.1 Deltidspersonal

En stor del av kommunernas räddningstjänstverksamhet utförs av deltidspersonal³.

203 kommuner har deltidspersonal fördelat på 649 brandstationer.
54 kommuner uppger att de har problem med att hålla beredskapen på en eller flera av dessa brandstationer pga rekryteringssvårigheter.

Årsrapportering 2004

Rekryteringen av denna personalkategori har stor betydelse för kommunens möjligheter att ansvara för räddningstjänst inom kommunen. Följande diagram visar dels antal deltidspersonal i kommuner samt hur många kommuner som redovisat att de har rekryteringssvårigheter:

³ Med deltidspersonal avses de som har sin huvudsakliga anställning hos någon annan arbetsgivare.

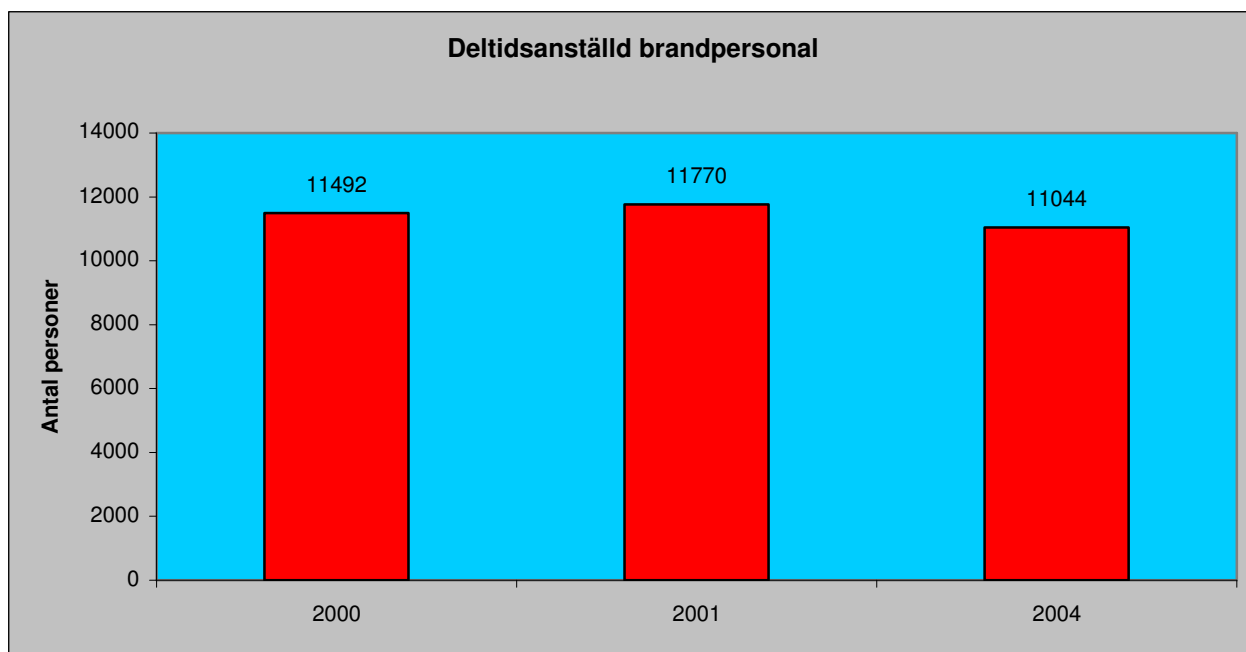

Diagram 4: Antalet deltidanställd brandpersonal 2000-2004.

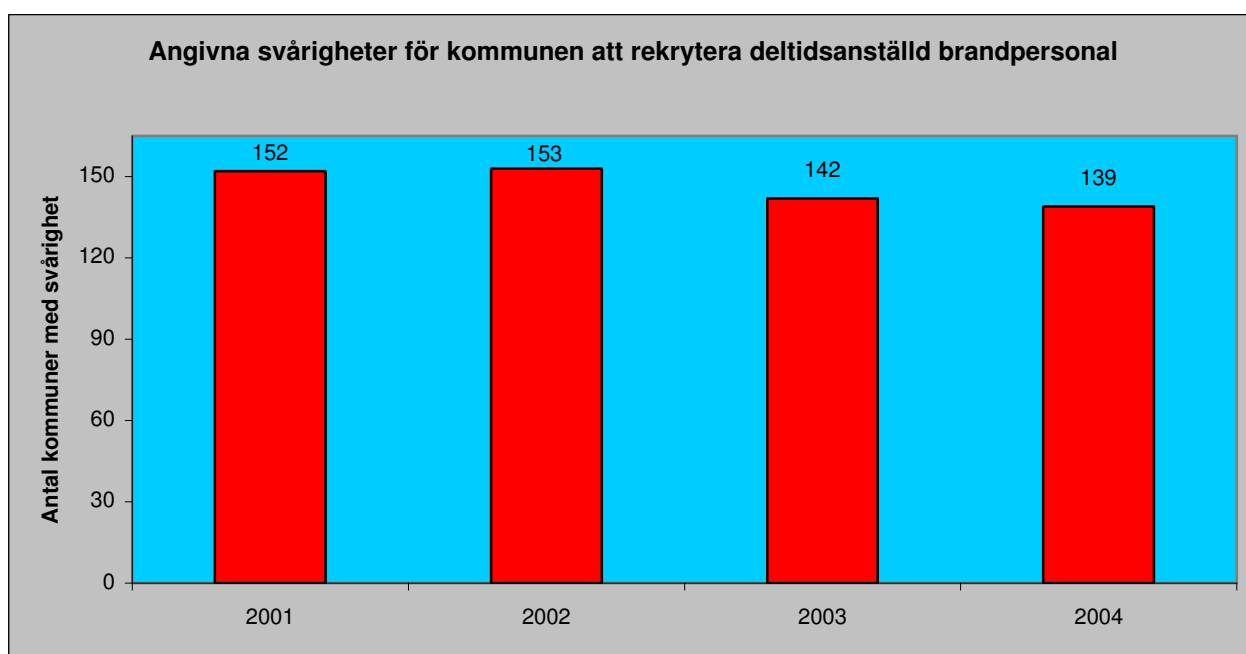

Diagram 5: Antalet kommuner som angett att de har svårigheter att rekrytera deltidanställd brandpersonal 2001-2004

En intressant aspekt är huruvida svårigheterna med att rekrytera deltidspersonal är regionalt betingade. Har kommunerna i glesbygdslänen svårare att rekrytera än exempelvis storstadslänen? Diagrammet nedan ger en översikt över förhållandena:

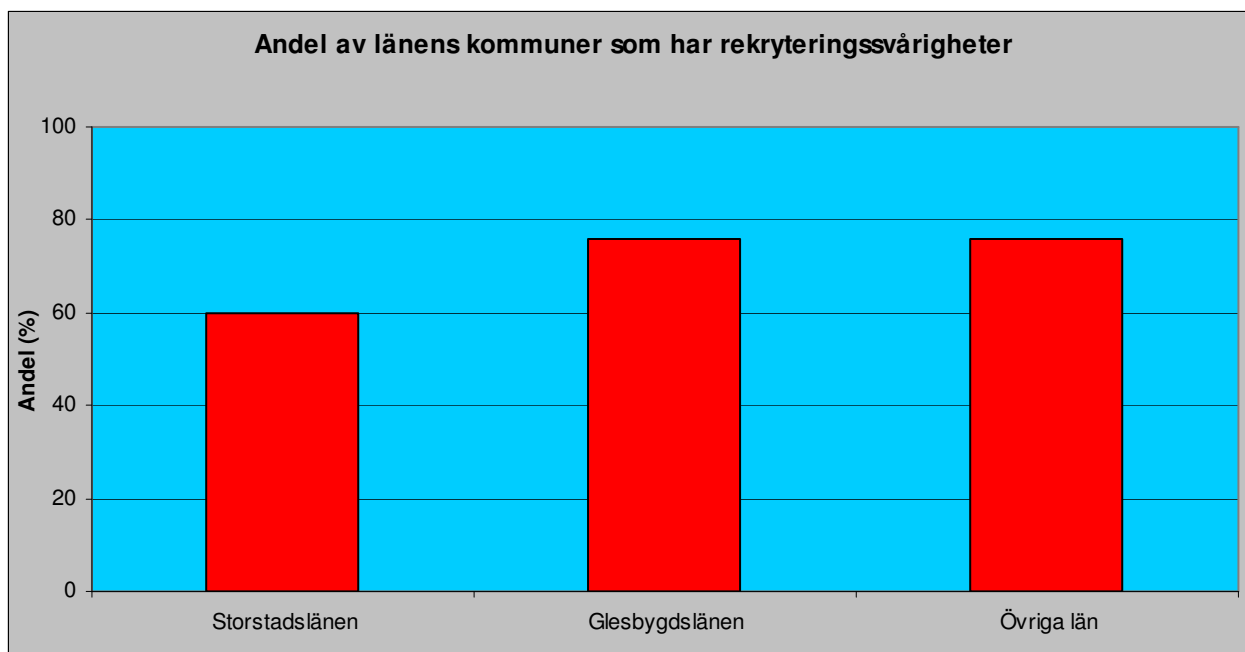

Diagram 6: Diagrammet visar hur stor andel av kommunerna i respektive länskategori som angett att de har problem med rekryteringen av deltidsanställd brandpersonal. Storstadslänen omfattar Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län. Glesbygdslänen utgörs av Norrlandslänen och Dalarnas län.

Diagrammet visar att det inte föreligger några större skillnader mellan de olika typerna av län.

7.1.2 Könsfördelning

Frågorna beträffande könsfördelning syftade till att kartlägga hur många kvinnor som är sysselsatta inom kommunernas organisation för räddningstjänst.

Ca 5 800 personer arbetar på heltid inom kommunernas organisation för räddningstjänst. (Här avses de som huvudsakligen tjänstgör som befäl eller brandmän i utryckningstjänst.)

Av dessa 5 800 är 24 stycken kvinnor. (0,5 %)

År 2002 var antalet kvinnor inom samma verksamhetsområde 12 stycken

Årsrapportering 2004 och 2002

62 % av kommunerna uppger att de har en jämställdhetsplan eller motsvarande i syfte att öka antalet kvinnor i räddningstjänstorganisationen

Årsrapportering 2004

Ca 11 000 personer har sk deltidsanställning inom kommunens organisation för räddningstjänst.

Av dessa 11 000 är 238 stycken kvinnor. (2 %)

Årsrapportering 2004

1 200 personer är sysselsatta med förebyggande verksamhet inom kommunens organisation för räddningstjänst. (Här avses den personal som huvudsakligen arbetar med uppgifter inom den förebyggande verksamheten.) Av dessa 1 200 är 47 stycken kvinnor. (4 %)

Årsrapportering 2004

7.2 Slutsatser och bedömning - Personal

Rekrytering av deltidsanställd brandpersonal redovisas fortfarande som ett problem. 139 kommuner uppger att de har svårigheter med att rekrytera personal till sin deltidsorganisation. Visserligen är detta en minskning gentemot föregående år men det är ändå en hög siffra. Problemet är inte regionalt betingat i någon större omfattning. Det visar diagram 6 med önskvärd tydlighet.

Resultaten angående könsfördelningen på räddningstjänstförvaltningarna visar på en tydlig ökning av antalet kvinnor huvudsakligen sysselsatta med operativ räddningstjänst. Siffrorna för föregående år har dock varit så låga att en stor ökning ett år inte behöver betyda att ett trendbrott är ett faktum.

Bilaga: Årsuppföljning 2004 -frågor till kommunerna

2004 Årsuppföljning - LSO-implementering mm

RÄDDNINGSVERKET

Tillsynsavdelningen

Årsuppföljning 2004. Uppföljning av delar av kommunernas implementering av LSO, m.m.

Sista rapporteringsdatum: 2005-02-15

Verksamhetsåret 2004

Uppgiftslämnare _____

Telefon _____

E-postadress _____

Räddningsverket kommer att behandla uppgifterna i enlighet med personuppgiftslagen (SFS 1998:204).

Blir kommunens nämnd (-er) som enligt LSO 3 kap. 11§ skall fullgöra kommunens uppgifter enligt lagen informerad om de uppgifter som lämnas i detta frågeformulär?

Ja Nej

Förklaringar:

LSO: lag (2003:778) om skydd mot olyckor

FSO: Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

LBE: lag om brandfarliga och explosiva varor (1988:868)

SRVFS: Statens räddningsverks författningssamling

Genomförd tillsyn under 2004

A.1 Antal objekt som besökts för tillsyn över brandskyddet (den enskildes skyldigheter enligt LSO 2 kap. 2 §). I antalet ska även ingå de tillsynsbesök som enligt övergångsbestämmelser till LSO genomförts i enlighet med bestämmelserna om brandsyn i räddningstjänstlagen.

Ange antal tillsynsbesök

A.1.1 Antal objekt för vilka meddelats anmärkningar/påpekanden om brister i brandskyddet

Ange antal

A.1.k Ev kommentar, skriv här

Planering av tillsynsverksamheten

B.1 Har kommunen upprättat plan för tillsynsverksamheten (LSO 5 kap. 1 §) för verksamhetsåret 2005?

Ja Nej

B.2 Har kommunen en mer långsiktig planering för tillsynsverksamheten?

Ja Nej

B.2.k Om Ja; ge om möjligt en kortfattad beskrivning av denna planering

LSO 2 kap 3 § - Skriftlig redogörelse för brandskyddet

C.1 Har kommunen identifierat vilka objekt som i enlighet med SRVFS 2003:10 omfattas av kravet på skriftlig redogörelse för brandskyddet?

Ja Nej Påbörjat arbete

C.1.1 Om ja eller påbörjat arbetet, ange antal identifierade objekt

Ange antal

C.1.2 Om nej eller påbörjat arbetet, ange när det beräknas vara utfört?

(ÅÅ-MM)

C.1.k Ev kommentar, skriv här _____

C.2 Enligt 3 kap. 2 § LSO skall en kommun genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen.

Har berörda "ägare/verksamhetsutövare" informerats om skyldigheten att lämna en skriftlig redogörelse för brandskyddet?

Ja Nej Påbörjat arbete

C.2.1 Enligt övergångsbestämmelserna till LSO skulle den skriftliga redogörelsen för brandskyddet ha upprättats och lämnats in till kommunen senast den 1 januari 2005. Antal objekt för vilka en första redogörelse för brandskyddet har lämnats in till kommunen

Ange antal

C.2.k Ev kommentar, skriv här _____

C.3 Enligt FSO 2 kap 2 § får en kommun meddela föreskrifter om frister för hur ofta redogörelsen skall lämnas till kommunen.

Har kommunen meddelat sådana föreskrifter?

Ja

Nej

C.3.1 Om Ja; ge om möjligt en kortfattad beskrivning av hur fristerna anges (t ex regelbundenhet, indelning i objekt, tidsintervall för olika objekt)

C.3.2 Om Nej; kommer kommunen att meddela sådana föreskrifter?

Ange i så fall när det planeras ske (ÅÅ-MM)

C.3.k Ev kommentar, skriv här _____

LSO 3 kap 4 § - Sotningsverksamheten, Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll

D.1 Enligt LSO 3 kap 4 § får en kommun medge att en fastighetsägare utför eller låter någon annan utföra sotning på den egna fastigheten (egensotning). Har kommunen givit sådana medgivanden?

Ja Nej

D.1.1 Om ja ange antal

D.1.2 För hur många har kommunen avslagit ansökan om sådant medgivande?

Ange antal

D.1.k Ev kommentar, skriv här _____

D.1.3 Har kommunen riktlinjer/handlägningsrutiner för hur en ansökan om egensotning ska handläggas och prövas?

Ja Nej

D.1.4 Om Ja; ge om möjligt en kortfattad beskrivning av de upprättade riktlinjerna/handlägningsrutinerna _____

D.2 Enligt FSO 3 kap 1 § skall en kommun meddela föreskrifter om hur ofta rengöring (sotning) enl LSO 3 kap 4 § skall ske. Har kommunen meddelat sådana föreskrifter?

Ja Nej

D.2.1 Om ja på D.2, följs de frister med tillhörande tillämpningskriterier som anges i Räddningsverkets allmänna råd SRVFS 2004:5?

Ja

Ja, dock med vissa avvikelser

Nej annan grund har använts

D.2.2 Om "Ja, dock med vissa avvikelser" eller "Nej, annan grund har använts"; ge om möjligt en kortfattad beskrivning _____

D.2.3 Om nej på D.2, när planerar kommunen meddela föreskrifter om frister?

Not: Enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till FSO skall, intill dess att kommunen har meddelat föreskrifter om hur ofta rengöring skall ske, för rengöringen i tillämpliga delar tillämpas de bestämmelser som anges i Räddningsverkets tidigare föreskrift 1996:6.

(ÅÅ-MM)

D.2.k Ev kommentar, skriv här _____

7.3 D.3 om Brandskyddskontroll

Brandskyddskontroll enligt Räddningsverkets föreskrifter om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll (SRVFS 2003:11) skall ha skett första gången

- senast före utgången av 2006, om kontrollfristen för objektet är två år,
- senast före utgången av 2008, om kontrollfristen för objektet är fyra år,
- senast före utgången av 2012, om kontrollfristen för objektet är åtta år.

D.3.1 Totalt antal objekt som finns i kommunen med kontrollfristen två år?

Ange antal

antal genomförda brandskyddskontroller 2004 (frist 2 år)

Ange antal

antal planerade brandskyddskontroller 2005 (frist 2 år)

Ange antal

D.3.2 Totalt antal objekt som finns i kommunen med kontrollfristen fyra år?

Ange antal

antal genomförda brandskyddskontroller 2004 (frist 4 år)

Ange antal

antal planerade brandskyddskontroller 2005 (frist 4 år)

Ange antal

D.3.3 Totalt antal objekt som finns i kommunen med kontrollfristen åtta år?

Ange antal

antal genomförda brandskyddskontroller 2004 (frist 8 år)

Ange antal

antal planerade brandskyddskontroller 2005 (frist 8 år)

Ange antal

D.3.k Ev kommentar, skriv här _____

D.3.4 Behörig att utföra brandskyddskontroll är den som har avlagt teknikerexamen enligt 25 § räddningstjänstförordningen (1986:1107). Detsamma gäller den som enligt äldre bestämmelser har genomgått kurs för skorstensfejarmästare eller har avlagt mästarexamen för skorstensfejare. (SRVFS 2003:11 14 §). Har kommunen tillgång till behöriga brandskyddskontrollanter i den omfattning som behövs?

Ja Nej

D.3.4.1 Ange antalet behöriga kontrollanter som finns tillgängliga för brandskyddskontroll i kommunen.

Ange antal

D.3.4.2 Om Nej på D.3.4, ge om möjligt en kortfattad beskrivning av hur kommunen avser hantera denna fråga.

Deltidsanställd brandpersonal

E.1 Har kommunen deltidsanställd brandpersonal?

Ja Nej

E.1.1 om ja, på hur många brandstationsorter?

Ange antal

E.2 Har/upplever kommunen svårigheter med att rekrytera personal för deltidsanställning som brandman?

Ja Nej

E.2.1 om ja, till hur många brandstationsorter?

Ange antal

E.3 Har svårigheten med att rekrytera, under 2004 givit problem med att upprätthålla den i räddningstjänstplanen angivna beredskapen?

Ja Nej

E.3.1 om ja, till hur många brandstationsorter?

Ange antal

E.k Ev kommentar, skriv här _____

Könsfördelning – Personal i kommunens organisation för räddningstjänst

8 (här avses den personal som huvudsakligen tjänstgör som brandmän eller befäl i utryckningstjänst)

F.1 Totalt antal personer som är anställda på heltid inom kommunens organisation för räddningstjänst

Ange antal

F.1.1 Varav antal kvinnor

Ange antal

F.2 Totalt antal personer som är deltidsanställda (räddningstjänstpersonal i beredskap) inom kommunens organisation för räddningstjänst

Ange antal

F.2.1 Varav antal kvinnor

Ange antal

F.3 Har kommunen i jämställdhetsplan eller annat dokument lagt fast en policy för hur kommunen ska verka för att öka antalet kvinnor i räddningstjänstorganisationen?

Ja

Nej

Könsfördelning – Personal i kommunens förebyggande verksamhet

9 (här avses den personal som huvudsakligen arbetar med uppgifter inom den förebyggande verksamheten, t ex tillsyn enl LSO och LBE, information, utbildning samt råd och stöd)

G.1 Totalt antal personer som arbetar med förebyggande verksamhet

Ange antal

G.1.1 Varav antal kvinnor

Ange antal

F/G.k Ev kommentar, skriv här _____

Övriga preciserade skyldigheter

H.1 Enligt LSO 3 kap 9 § är en räddningsinsats avslutad när den som leder insatsen (räddningsledaren) fattar beslut om detta. Beslutet skall redovisas i skriftlig form. Finns det rutiner upprättade för hur sådana beslut skall redovisas?

Ja Nej

H.1.k Ev kommentar, skriv här _____

H.2 Skriftlig redovisning av beslut om tjänsteplikt och om ingrepp i annans rätt enl LSO 6 kap 6 §.

H.2.1 Finns det rutiner för redovisning av beslut om tjänsteplikt?

Ja Nej

H.2.2 Finns det rutiner för redovisning av beslut om ingrepp i annans rätt?

Ja Nej

H.2.k Ev kommentar, skriv här _____

H.3 Olycksundersökningar enl LSO 3 kap 10 §.

H.3.1 När en räddningsinsats är avslutad skall kommunen, från och med 1/7 -04, se till att olyckan undersöks för att i skäligen omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts.

Finns det rutiner upprättade för hur olycksundersökningar skall genomföras i kommunen?

Ja Nej

H.3.k Om Ja på H.3.1, ge om möjligt en kortfattad beskrivning av de rutiner som finns. (t ex om det finns kriterier eller liknande som vägledning för när en "mer fördjupad" undersökning ska genomföras eller om det finns beskrivet hur erfarenheter från undersökningarna ska tas till vara ...) _____

9.1

9.2

9.3

9.4 *Du har nu kommit till slutet av frågeformuläret. "spara och gå vidare" genom att trycka på knappen nedan. Gå sedan vidare "Till huvudmenyn" där du skall godkänna ditt svar.*

Du kan skriva ut dina svar genom att på huvudmenyn trycka på knappen "Visa". Då visas en lista på alla dina svar.

9.5 *Tack för din medverkan!*

